

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Disquisitionvm Magicarvm Libri Sex

Delrío, Martín Antonio

Mogvntiae, 1624

Sectio X. De alijs medijs veritatem perscrutandi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62472](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62472)

b. l. 3. de la
mijis c. 10,
n. 39.

quidam ex b Francofurteni l. C. quod addo, vt videtur, quia mere superstitiosum. Quidam (ait) ne dolores lentiant solenthos versus pronunciare:

Imparibus meritis tria pendent corpora ramis.

Disinas & Gestas. &c.]

Quis non hæc rideat? scilicet iam vis etiam in Hexametri pedibus: subiungit & quædam ex Psalmis. Et homo religiosus non audeat hæc pronunciare superstitiosa, vt facit merito) sequentia Grillandic, nempe ad eruendam veritatem iudici pronuncianda esse verba Prophetæ: *Dominus labia mea aperiat, & os meum annuntiabit veritatem.* Nonne hic ipsa Psalmi verba detorqueantur? cur ergo vim arcescit in verbis Prophetæ? item quis illa pronuntiabit? iudex? qui hoc ad reum? reus? primum quid si nolit? deinde certe inuitus pronuntiabit, nec impetrabit. Sed nugas mitto.

SECTIO X.

De alijs medijs veritatem perscrutandi.

Atoris momenti quaestio est, iuceatne iudici dolo falsis promissis, vel mendacijs a reo veritatem elicere? v. g. si fingat eum ab alijs etiam complicitibus denunciatum, si promittat liberationem, quam ei non cogitat, nec vult impendere nec de iure potest. Homo præcipitis ingenij & noua ac periculosa amantis io. Bodin. d hæc omnia iudici permittit. In primis dum asserit licere mentiri, hoc hodie hæreticum est. fide enim tenendum, mendacium (quod nome huiusmodi mereatur) esse rem simpliciter & per se malam, ideoque adeo illicitum, vt nec Pontifex dispensatione bonam facere possit: quæ est sententia non D. Augustini modo, & Tho-

mæ, vt nugatur Bodinus: sed hodie communis Catholicorum e, qui illam sacris Scripturæ locis optime confirmant. Fuit id sententia Bodini M. Marulus libro 4. de Institut. bene viuendi capitulo 4. Sed errore animaduerso, eius interpres Gallicus plane contrariam Marulo sententiam tribuit: & multas paginas, quæ non sunt Maruli, Marulo inferuit, dictorum ipsorum Maruli confutationem pro Maruli dictis continentes; quam bono exemplo & prudenter ipse viderit. Argumenta Bodini ex sacris literis facile soluuntur, & nos in tractatu de Mendacio soluimus omnia.

Sed nota aliud esse dicere aliquid falsum, aliud occultare aliquid verum (vt notat D. Augustinus) veluti cum vitmur, non mendacio, sed æquiuocatione: prius illud non licet cuiquam, maxime iudici qui in hac re grauisima, & in iudicio scilicet mentiens, haud dubie peccaret mortaliter h. posterius vero istud saepe licet. prius pertinet ad dolum malum, quia est contra legem, diuinam & humanam; posterius pertinet ad dolum bonum, quia nec iure diuino nec humano repugnat, & dirigitur in bonum reipub. & iustitiæ executionem, his positis sit prima conclusio. *Poterit iudex vi æquiuocatione & verbis subdolis (citra mendacium) & ambigua promissione liberationis, vt reum inducat ad fatendum veritatem, & auctorem criminis commissi deprehendat.* Est communis opinio Dd. apud Couarr. & Plaxam. Dissentit quidem ab hac Iul. Clar. m sed non distinguit mendacium à sermone æquiuoco: immo aperte loquitur de eo qui expresse impunitatem promittit quæ tanè promissio ad Bodini casum pertinet, nec mirum est si Paris de puseo & Dyn. dissuaserint tali promissione vti. Sane fateor

iudicem

c de quest
4. n. 14.
dl. 4. da-
monio. c. 1.
d. Aug. l.
cont. men-
tac. epist
ad Hiero.
& in Pla.
s. Amb. in
c. caute
2. q. 1.
Greg. lfi-
dor. lunc-
cent, & a-
lijs apud
Gratia d.
q. 22. d.
11.
Th. 2. 2. c.
110. art. 1.
Alf. a Cast
l. 10. in
verb mē-
daciū
& alijs.

f. Pl. 1. v. 9.
Cap. 4. v. 11.
Ecc. 7. v. 1.
14. Bp. 1. 4.
15. Apoc.
21. v. 8.
Superd.
Pla. 5. & l.
22. cōtra
Fau. c. 34.
b bene
hoc do-
cent ex D.
Th. Cou-
a. Nau.
Couarr.
Bunsfeld.
p. 3. dubij

i Hadrian
Quod li-
ber de
men tac.
k de quo
multa dicit
Com. m.
cōtra dū
le reg. m.
1. 1. v. 1.
c. solut. c.
2. 110. f. 8.
Plaza lib.
1. Delict.
c. 3. n. 11. 1.
n. 1.
m d. 8. f. 1.
15. v. 7.

udicem non posse impunitatem reo pr omittere, nisi sit supremus iudex, qui habet absoluendi & liberandi potestatem, & hoc facere intendat. Quoad inferiorem iudicem maxime hæc questio procedit, & quoad dolum bonum, non quoad dolum malum siue cum mendacio cõiunctum, qui nec supremo iudici permissus. Obijcitur à quibusdam, promissio est iuris naturalis & eo iure obligat: quare & hosti & reo seruanda. Respondeo, quando de re possibili est: ista autem est, de re quæ iure iudici impossibilis: ideo nihil refert, quod iudex habuerit animum liberandi reum: si vero non habuit animum, peccauit etiam per mendacium, verba menti contraria profrens. 2. Resp. ista locum non habere in nostra conclusione: in qua nec iudex intendit liberare, nec verba id necessario significabant, imputet sibi reus. quod non subtilius sensum verborum ambiguum discusserit. Exempla aliqua huius æquiuocationis occurrunt passim in praxi. Acutum fuit dictum Iudicis Leodien. & licitum, qui sagæ pertinaciter cuncta neganti, dixit: si veritatem luculenter profiteretur, se illi de publico vel suo, quoad viueret ipsa, quotidie cibum & potum necessarium præbiturum, & curaturum ei domum nouam extrui. domum intelligens ligneam fascium straminumque in qua erat comburenda. Alia suggerit Sprengerus, veluti si honestius habeatur reus solito, & sinantur ad eum intrare viri honesti, & non suspecti, qui frequenter colloquantur de varijs rebus etiam impertinentibus: & tandem fidenter suadeant, vt fateatur veritatem, promittendo iudicem facturum sibi gratiam, & se esse velle mediatores: & postea submitret iudex & promittat facere gratiam, subintelligendo sibi vel reipub. in eius conseruationem totum

- A *quod fit, est gratiosum.*] Possent etiam iudex dicere se illi optime consulturum, & confessionem ei vtilissimam futuram, etiam ad vitam sibi comparandam. hoc enim veriss. de vita æterna, quæ vera vita est. Idem Sprægerus b paulo ante tradiderat sententias tres alias huc pertinentes. Scilicet posse illi securitatem vitæ promitti, quando iudex intenderet eam vel exilio punire, vel carcere perpetuo. hæc sententia satis æqua est. Alios (ait) velle, sic ad tempus tum in carceribus asseruandam, sed postea incinerandam post aliquod temporis spacium: refellere debuit, quia reuera mendacium continet promissio huiusmodi. Tertiam ponit dicentium, posse iudicem secure vitæ promittere & postea se à sententia referenda exonerare, & in suum locum alium substituere: neque hanc rejicit, sed est omnino similis secundæ & adhuc peior, coniuncta cum mendacio: Ideo penitus cauenda. fortassis tutius est; quod alibi posuit c, nempe vt petenti gratiam reo, respondeat iudex; fateatur veritatem confidenter, clementiæ se rationem maximam habiturum, amplius se facturum quam ipse petat, & similia verba generalia.
- D 2. conclusio! si iudex dolo malo huiusmodi per mendacium confessionem extorserit: non potest ex sola hac confessione reum damnare: nisi reus postea comperta fraude, de nouo id fateatur sponte: vel alia satis prægnantia indicia & argumenta accedant: vel saltem fraude cognita non retractet, quod inductus dolo malo dixerat.] hæc est verior sententia Imolæ, Decij, & aliorum; quos sequitur Couer. d bene addens, quando nec retractat, nec expresse ratificat confessionem, nec alia satis prægnantia accedunt indicia: mitius & extraordinaria pœna affici debere, si accedant illa indicia,

b d. q. 14.

d. c. 15.

d d. c. 2.

posse plesti ordinaria. Si obijcias promissionem hanc contra temp. esse factam, & ideo non prodesse debere reo ad pœnæ diminutionem. Respondet Couarr. tunc iudicem non debere feruare promissionem, quando via ordinaria & recto plane tramite cognouit delictum; non quando dolose illud & via illicita expiscatus fuit.

Dixi in conclusione *dolo malo*, quia si *dolo bono*, & proinde via licita cognouisset: putarem non esse opus noua ratificatione, saltē in foro exteriori: immo nec in interiori. licuit enim iudici bono dolo, malum obstinati silentij animum rei decipere: & sibi iste imputet simplicitatem suam. Nec arbitror Clarum, si in terminis de dolo bono interrogatus fuisset, dissenturum, ut satis indicat *supra numero 8.* nec etiam Menoch. *de arbit. cas. 164.*

3. conclu. *Si tamen iudex putans id sibi licere: si dolo malo criminis confessionem a reo elicerit, & fraude contra reus nec ratificat, nec retractat: ideoque iudex eum orationem ad pœnam condemnat: non audeam iudicem de mortali peccato accusare.* hęc concl. intelligenda de peccato, non quod incurrit mentiendo; de quo vix potuit habere probabilem ignorantiam; sed de peccato, quod incurrit reum ex tali confessione condemnando. de hoc enim peccato valde probabilis ei suppetit excusatio. cū id ei licere, immo & eum debere multorum locorum praxis, & plurimorum DD. confirmet sententia e, adeo ut cōmunem saltem fateantur Plaza & Clar. f

Addidi, *nec retractat*: quia si reus expresse retractaret, nec alia contra ipsū argumenta concurrerent, tunc certe non audeam iudicem a mortali culpa liberum asserere. Nam illi communis

A. Felini & aliorum (vt recte Couarr. que sequitur Menoc. g) intelligenda, quando reus cognita fraude expresse confirmat suam confessionem, vel saltem tacite, non retractando. nam tunc illam ratificasse censendus: & hęc distinctio fuit de mente Paradisi de Put. *6. de tort. v. sequitur questio quotid.*

Inquisitores Germaniæ docent adhuc quasdam alias cautelas non improbandas: vt iudex diligenter consideret complicum dicta ad reum pertinentia, & hęc reo proponat, & diligenter singula inuestiget. si qua etiam instrumenta, vt vnguenta, pixides, buffones, præsegmina cadauerum, & similia in domo eius reperta fuissent, ei offerat, & querat quid his egerit, cur ea seruarit, & c. 2. complices, si quos habet, qui contra reum deposuerunt, ad reum intromittat, & permittat eos simul mutuo de facinoribus suis conferre, edere ac bibere, & habeat in loco vicino auscultantes & verba accipientes: etiam, si opus, Notarium publicum: si delinot complices, vtatur ad hoc personis, quas nouit non ingratas reo, sed amicas, & quasi fauentes atque miserantes: qui quodam sero intrent carcerem, & sermones dedita opera producant in multam noctem, tū quasi fortuito id accidisset, querantur sero nimis esse ad recedendum, ideo in carcere pariter reliquum noctis exigant, & semper colloquantur, & sint humiliter (vt dictum est) in vicino dicta excipientes. Tertio quod quandocumque veritatem fateri incipiant nullo modo iudex actū hunc interrumpat, ne dimidiet confessionem, sed instet quoad usque de omnibus veritatem dixerint, saltem quoad principalia, etiam si in mediam noctem deberet proferre, & prandium cenamue differre. Nam experientiam docuisse per dimidiationes & interruptiones.

C. ac bibere, & habeat in loco vicino auscultantes & verba accipientes: etiam, si opus, Notarium publicum: si delinot complices, vtatur ad hoc personis, quas nouit non ingratas reo, sed amicas, & quasi fauentes atque miserantes: qui quodam sero intrent carcerem, & sermones dedita opera producant in multam noctem, tū quasi fortuito id accidisset, querantur sero nimis esse ad recedendum, ideo in carcere pariter reliquum noctis exigant, & semper colloquantur, & sint humiliter (vt dictum est) in vicino dicta excipientes. Tertio quod quandocumque veritatem fateri incipiant nullo modo iudex actū hunc interrumpat, ne dimidiet confessionem, sed instet quoad usque de omnibus veritatem dixerint, saltem quoad principalia, etiam si in mediam noctem deberet proferre, & prandium cenamue differre. Nam experientiam docuisse per dimidiationes & interruptiones.

D. ac bibere, & habeat in loco vicino auscultantes & verba accipientes: etiam, si opus, Notarium publicum: si delinot complices, vtatur ad hoc personis, quas nouit non ingratas reo, sed amicas, & quasi fauentes atque miserantes: qui quodam sero intrent carcerem, & sermones dedita opera producant in multam noctem, tū quasi fortuito id accidisset, querantur sero nimis esse ad recedendum, ideo in carcere pariter reliquum noctis exigant, & semper colloquantur, & sint humiliter (vt dictum est) in vicino dicta excipientes. Tertio quod quandocumque veritatem fateri incipiant nullo modo iudex actū hunc interrumpat, ne dimidiet confessionem, sed instet quoad usque de omnibus veritatem dixerint, saltem quoad principalia, etiam si in mediam noctem deberet proferre, & prandium cenamue differre. Nam experientiam docuisse per dimidiationes & interruptiones.

E. ac bibere, & habeat in loco vicino auscultantes & verba accipientes: etiam, si opus, Notarium publicum: si delinot complices, vtatur ad hoc personis, quas nouit non ingratas reo, sed amicas, & quasi fauentes atque miserantes: qui quodam sero intrent carcerem, & sermones dedita opera producant in multam noctem, tū quasi fortuito id accidisset, querantur sero nimis esse ad recedendum, ideo in carcere pariter reliquum noctis exigant, & semper colloquantur, & sint humiliter (vt dictum est) in vicino dicta excipientes. Tertio quod quandocumque veritatem fateri incipiant nullo modo iudex actū hunc interrumpat, ne dimidiet confessionem, sed instet quoad usque de omnibus veritatem dixerint, saltem quoad principalia, etiam si in mediam noctem deberet proferre, & prandium cenamue differre. Nam experientiam docuisse per dimidiationes & interruptiones.

illos

e Archid
in ca. vel
§. 22, q. 2
Cini in l.
presenti
C. de his
qui ad
Eccles. cō
fig. Felin
in c. adfe
re. de pra
sumpt. &
Cotie in
Memora.
KK.
f Alciar.
in l. natu
ra. D. de
de verb.
figu. Piaz
li. delict.
ca. 37.
clar. sup.
num. 9.

g Couarr
in c. M
noch. de
arbit. cal
1961
ob. q. 15

illos frequentius ad vomitum redire, & non aperire veritatem quam inceperant detegere.

Quarto si prædicta deficerent omnia, tunc si fieri posset, deducendos ad aliquod castrum, & ibi certis diebus custodiae mancipandos: tum castellanum fingere se cogitare longum iter, & diu abiturum: interea ut aliqui familiares, vel mulieres honestæ mulierem: viri, si vir sit, virum visitent: promittant ei (non, ut ait Spreng.) quod velint eam omnino permittere libere abire: sed citra mendacium verbis æquiuocis (ut dictum supra de iudice in genere) multa & illecebrosa, dummodo se informant de certis, quæ scire cupiunt, experimentis. Et aduertas (inquiunt) index quod sepius per talem modum fassa fuerunt & conuicta. Et nouissime in diocesi Argentiniensi prope oppidum Schlerkar & castrum Konigehym malefica detenta nullis tormentis & questionibus deduci poterat ad fatendum sua crimina: tandem modo supra dicto per Castellatum seruo, licet præsens erat in castro, ipsum tamen malefica æstimabat abesse: tres ad eam familiares intrabant, & ei liberam relaxationem promiserunt, dummodo super certa experimenta eos informaret. Et licet prima fronte renueret, & quod dolose eum ea agerent proponeret: tandem interroganti de quibus informari vellet, vnus dixit super grandinam excitandam, alter super carnalia facta. Tandem vbi super grandinem illum informari volebat, & scire illa plena aqua apparatus, malefica sibi inuinxisset, ut digito paululum aquam moueret, & ipsa certa verba protulisset: subito locum, quem explorator nominauerat, scilicet siluam adiacentem castro, tanta tempestas & grando repleuit, sicut à multis annis visum non fuerat.] hæcenus illi. Sed in hoc exemplo bis peccatum, primo in mendaci promissione. Ut enim iudici non

A licet per se mentiri sic nec licet alios ad mentiendum inducere.

Secundo peccatum fuit, in eo quod nimis longe exploratores progressi. Non enim licuit maleficam etiam paratam ad peccandum inducere: etsi licebat examinare, quomodo soleant operari & sic intellige quod de informatione dictum: nempe de verbali per modum dicentis, non de reali per modum facti ostendentis & exemplum præbentis, vides hic iam captas posse ex condicto cum dæmone quædam operari?

Solent etiam iudices uti *confrontatione*. ea duplex est, vna spontanea, altera violenta. *spontaneam* voco, quando parati sunt rei; alios nondum captos societatis arguere & conuincere: hanc nunquam iudex permittat, nisi præcesserint indicia talia, ut propterea citari possint: & iam citati, si non bene dissoluant obiectiones rei constanter eos accusantis, queant in carcerem compingi. Nam alioqui fieret iniuria his denunciatis. *Violentam* voco, quando complices in mutuis delationibus inter se dissentiant: tunc debent primo seorsim, postea simul de hoc dissidio interrogari. quod si subdole comperiat persistere, nec alia est via inueniende veritatis: solent altera in alterius mutuo conspectu torqueri, de hac

praxi vide Ludoc. Dam-

haud. *prax. crim.*

47.

E

